

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ СУБОТИЦА

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовано комисију 29.03.2018., Наставно-научно веће Економског факултета у Суботици Универзитета у Новом Саду</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Др Иван Миленковић, ванредни професор Економског факултета у Суботици, Универзитет у Новом Саду, ужа научна област Финансије (по Одлуци Наставно-научног већа бр. 08-3499 од 26.10.2017. ужа научна област Финансије и рачуноводство еквивалентна је раније постојећој области Финансије), изабран 02.10.2013. године на Економском факултету у Суботици, где је и запослен,</p> <p>2. Др Новица Супић ванредни професор Економског факултета у Суботици, Универзитет у Новом Саду, ужа научна област Општа економска теорија и политика, изабран 03.03.2016. године, на Економском факултету у Суботици, где је и запослен.</p> <p>3. Др Срђан Маринковић, редовни професор Економског факултета, Универзитета у Нишу, ужа научна област Финансије и банкарство, изабран 27.11.2014. године на Економском факултету у Нишу, где је и запослен.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Гордана (Недељко) Јевђовић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 12.07.1986., Нови Сад, Република Србија</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Универзитет у Новом Саду, Економски факултет Суботица, Финансије, банкарство и осигурање, дипломирани економиста - мастер</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија 2010. година, студијски програм Економија, модул Финансије</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: -</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: -</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Одрживост фискалне политике и фискална консолидација у одабраним емергентним економијама
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:
Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл. Докторска дисертација кандидата Гордане Јевђовић под називом „Одрживост фискалне политике и

фискална консолидација у одабраним емергентним економијама“ написана је на 258 страница. Дисертација је конципирана кроз три логички повезана поглавља од којих је свако даље разложено на велики број тачака и подтачака:

1. Прво поглавље - *Фискална одрживост и фискална консолидација – теоријски аспекти* структурирано је кроз три тачке са подтачкама и приказано је од 7. до 43. странице
2. Друго поглавље - *Фискална позиција одабраних емергентних економија*, садржи пет тачака са подтачкама и изложено је од 45. до 115. странице
3. Треће поглавље - *Економетријско моделирање одрживости фискалне политике у одабраним емергентним економијама*, конципирано је кроз пет тачака са великим бројем подтачака и приказано је од 117. до 230. странице

Дисертација садржи 145 табела, 26 графикона и 5 илустрација који у великој мери обогаћују основни текст. Списак литературе обухвата 257 референци, од којих је свака цитирана у оквиру основног текста.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У *уводном делу* докторске дисертације кандидат на јасан и концизан начин представља тематику истраживања и указује на актуелност, потребу и значај изучавања феномена фискалне одрживости и фискалне консолидације. Такође, у *уводном делу* су јасно наведени предмет и циљеви истраживања, постављене су и образложене основна и помоћне хипотезе истраживања и дат је кратак преглед структуре докторске дисертације кроз опис три главна поглавља.

У првом поглављу „*Фискална одрживост и фискална консолидација – теоријски аспекти*“ детаљно је приказан релевантан теоријски оквир који се односи на анализирано тематско подручје. Прво поглавље је разложено на три тачке. У оквиру прве тачке представљене су основне детерминанте фискалне политике са посебним освртом на њене карактеристике у емергентним економијама. У оквиру друге тачке пажња је посвећена проблематици (не)одрживости фискалне политике. У том смислу, у оквиру овог дела најпре су представљене фундаменталне релације фискалне аритметике а затим су изложене теоријске основе модела интертемпоралног буџетског ограничења, приходно-расходног каузалног некса, функције фискалне реакције и фискалне теорије нивоа цена као подлоге за расветљавање веза на релацији монетарне *versus* фискалне доминације. Такође, у наставку ове тачке дат је преглед емпиријских студија које се односе на описано подручје истраживања. Сви презентовани теоријски модели представљају основу за емпиријско истраживање спроведено у трећем делу. Коначно, у оквиру треће тачке првог поглавља представљен је концептуални оквир фискалне консолидације са посебним акцентом на операционализацију фискалног прилагођавања, економске и политичке факторе фискалне консолидације и ефекте фискалних прилагођавања на економски раст. *Овај део рада Комисија позитивно оцењује.*

Након приказа релевантног теоријског дискурса, у оквиру другог поглавља „*Фискална позиција одабраних емергентних економија*“ пажња је најпре посвећена доктринарним и искуственим аспектима вођења фискалне политике у кризним временима. Кандидат затим даје ретроспективни приказ фискалних токова (тенденције у кретању јавних прихода, расхода, буџетског дефицита и јавног дуга) у периоду истраживања у свакој од одабраних економија појединачно, након чега следи систематична компаративна анализа искуствених обележја примењених мера фискалне консолидације. У наставку овог поглавља дат је преглед фискалних правила која су у употреби у одабраним емергентним економијама уз опис чињеничног стања које се односи на фискалну одговорност, као и детаљна анализа утицаја Међународног монетарног фонда на фискалну политику одабраних економија. *Овај део рада Комисија позитивно оцењује.*

Коначно, трећи, најобимнији део дисертације насловљен „*Економетријско моделирање одрживости фискалне политике у одабраним емергентним економијама*“ почиње методолошким напоменама о коришћеној економетријској стратегији. У оквиру ове тачке, кандидат даје систематичан приказ економетријских метода које се користе, уз велики број математичких формулација. Након тога, пажња се усмерава на опис података који се користе у истраживању (дефинисање временског хоризонта истраживања, избор варијабли, приказ дескриптивне статистике и прелиминарна анализа података). Такође, у оквиру дела који се односи на податке детаљно су

наведени сви извори података који су коришћени у истраживању. У наставку трећег поглавља тестиране су хипотезе истраживања. Додатно, у оквиру треће тачке трећег поглавља кандидат врло прецизно објашњава емпиријску стратегију коју следи, уз оригиналну графичку илустрацију алгорита истраживања. У оквиру четврте тачке приказани су резултати истраживања. Резултати су најпре анализирани за сваку разматрану националну економију појединачно како би у највећој могућој мери били обухваћени сви специфични хетерогени аспекти узорка, а потом је у оквиру пете тачке трећег дела дат и компаративни приказ прикупљених емпиријских доказа, уз формулисање препорука за вођење економске политике. *Овај део рада Комисија позитивно оцењује.*

У закључку су сумирана битна сазнања проистекла из истраживања, наведени домете и ограничења; анализе али и препоруке за будуће правце теоријско-емпиријске дебате о предметној тематици.

Комисија *позитивно* оцењује све саставне делове докторске дисертације „Одрживост фискалне политике и фискална консолидација у одабраним емергентним економијама“.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 01.јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Јевђовић Г., Миленковић, И. (2018), Monetary versus Fiscal Dominance in Emerging European Economies, *Facta Universitatis - series: Economics and Organization* ISSN: 0354-4699, Vol. 15, No. 2, (рад прихваћен за штампу, приложена потписана и оверена потврда издавача, Универзитета у Нишу бр. 5/00-72-002/18-006 од 12.04.2018.), М51
2. Јевђовић Г. (2013), Фискална консолидација у Србији, *Рачуноводство*, бр. 9-10, стр. 80-88., М52
3. Јевђовић Г. (2013), Суштина и актуелност Мандел-Флеминговог модела, *Банкарство*, бр. 2, стр. 90-121., М52
4. Јевђовић Г. (2012), Фискална консолидација - могућности, дилеме и изазови са освртом на Србију, *Рачуноводство*, бр. 11-12, стр. 126-135., М52
5. Јевђовић Г. (2015), Fiscal policy in Serbia in the light of IMF negotiations, Proceedings of International scientific conference "Institutional assumptions about socio-economic dynamics in East and Central Europe", Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad, str. 161-172., М33
6. Јевђовић Г. (2014), Fiscal Aspects of Income Inequality in Serbia, Proceedings of International scientific conference "Socio-economic forms of inequality", Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad, str. 117-128, М33
7. Јевђовић Г. (2013), Rethinking macroeconomic policies on the way to reindustrialization in Serbia, Proceedings of International scientific conference "Deindustrialization: phenomena, consequences", Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad, str. 117-126, М33
8. Јевђовић Г. (2012), Pay-As-You-Go Pension Schemes and Population Ageing: Fiscal Challenges in Europe with Special Reference to Serbia, Proceedings of International scientific conference "Population: development/crisis", Faculty of Technical Sciences, University of Novi Sad, str. 180-190., М33
9. Јевђовић Г. (2012), Growth-friendly tax system, Proceedings of International scientific conference "From Global Crisis to Economic Growth. Which way to take", Faculty of Economics, University of Belgrade, str. 622-631., М33
10. Јевђовић Г. (2011), Фискална политика у доба кризе, Зборник радова са Прве националне

конференције са међународним учешћем „Социјални идентитет у условима кризе: проблеми и решења“, Факултет техничких наука, Универзитет у Новом Саду, стр. 88-95., М33

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У складу са постављеним циљем истраживања и дефинисаним хипотезама, истраживачки процес који представља основу ове дисертације био је усмерен на емпиријску проверу (степенa) одрживости фискалне политике, полазећи од различитих теоријских упоришта. Кандидат је дошао до закључка да у консултованој литератури постоји релативно мали број радова који се односе на земље у развоју и транзицији те је стога у оквиру ове дисертације пажња била усмерена на осам емергентних европских националних економија, укључујући и Србију.

Резултати су у великој мери потврдили главну хипотезу истраживања која постулира слабу форму одрживости фискалне политике у одабраним емергентним економијама, а поменути закључак је базиран на студиозној (економетријској) анализи која је обухватила неколико различитих теоријских аспеката фискалне одрживости. У том смислу, у оквиру истраживања валидности прве помоћне хипотезе, расветљене су коинтеграционе везе између јавних прихода и јавних расхода. Резултати су указали на позитивне оцене коинтеграционих коефицијената у 6 од 8 испитиваних случајева. Међутим, поменуте оцене су увек биле мање од јединице, сугеришући само слабу форму фискалне одрживости у контексту модела интертемпоралног буџетског ограничења. Поред тога, у оквиру испитивања друге помоћне хипотезе преовлађујући емпиријски докази потврдили су претпоставку да у већини емергентних економија сразмерно јачи ефекти крећу од расходне стране буџета што одговара теоријском концепту „троши-опорезуј“. Поменути концепт сугерише да су креатори економске политике склони да прво доносе одлуке о јавним расходима а тек потом оне које се тичу пореске политике, што даље такође говори у прилог слабој одрживости фискалне политике у смислу чињенице да након потрошње креатори економске политике понекад нису у могућности да прикупе потреба средства за њено финансирање на редован начин (опорезивањем), што резултира фискалним дефицитима и потенцијално неодрживим фискалним путањама. Такође, полазећи од концептуалних основа функције фискалне реакције, показало се да је магнитуда одговора примарног буџетског салда на промене у нивоу јавног дуга у највећем броју емергентних економија релативно слаба, понегде чак и неадекватна, док је у само две економије забележена нешто јача реакција. Коначно, у оквиру истраживања валидности четврте помоћне хипотезе, а пратећи теоријске фундаменте фискалне теорије нивоа цена и дистинкцију на релацији монетарно *versus* фискално доминантних режима, показало се да постоји основ за сумњу да у већини емергентних економија фискални дисбаланси врше негативне притиске на нивое цена. Поменуто надаље додатно апострофира слаб карактер фискалне политике али уједно и наглашава умањену способност монетарне политике да ефикасно релизује циљеве из своје надлежности, што може бити нарочито штетно у оним економијама које се налазе у режиму таргетирања инфлације.

Имајући све претходно на уму кандидат на самом крају констатује да преовлађујући емпиријски докази недвосмислено говоре у прилог само слабој одрживости фискалне политике одабраних емергентних економија у анализираном периоду. Ипак, невезано за степен градације те слабе одрживости али и различитост атрибута појединих њених димензија, када је реч о економско-политичком дискурсу добијених резултата, аутор сугерише да је обазрива фискална политика у периоду који следи витална како у смислу јачања капацитета јавних финансија и даљег сузбијања дефицитарних притисака, тако и у ширем контексту који се односи на ефикасност монетарних стратегија, успешност имплементираних режима девизног курса и консеквентног очувања агрегатне макроекономске стабилности.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторска дисертација „Одрживост фискалне политике и фискална консолидација у одабраним емергентним економијама“ по својој садржини у потпуности испуњава постављене истраживачке циљеве. Дисертација представља компактну истраживачку целину, у оквиру које су на адекватан начин презентовани и анализирани резултати истраживања. Коришћене економетријске методе у потпуности одговарају предмету истраживања, и у складу су са савременом теоријском и методолошком литературом. Приказани резултати истраживања презентовани су на јасан, разумљив и систематичан начин, а бројне табеле, графикони и илустрације употпуњују основни текст и доприносе бољем разумевању анализираних проблематике.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Докторска дисертација је у потпуности написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе
Докторска дисертација садржи све битне елементе који су логички повезани у складну целину. Експлицитно су наведени предмет и циљеви истраживања, презентовани су владајући ставови у литератури, дефинисане су главне и помоћне хипотезе истраживања, представљене су економетријске методе, приказани су резултати истраживања за све одабране економије који су потом и компаративно анализирани, изведене су препоруке за економску политику, а на крају и закључна разматрања.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци
Основни допринос дисертације огледа се у систематичном и свеобухватном истраживању различитих аспеката одрживости фискалне политике и фискалне консолидације у одабраним емергентним економијама. Посебан нагласак је стављен на избор методологије у оквиру економетријског дела истраживања, при чему су различите примењене методе на комплементаран начин одговориле на захтеве рада. Спроведеним истраживањем аутор је дао оригинални допринос емпиријској литератури концентрисаној на питања интертемпоралне фискалне одрживости, приходно-расходног каузалног некса, функције фискалне реакције и карактеристика економског режима (монетарна *versus* фискална доминација) у одабраним емергентним економијама и отворио простор за даљу научно-стручну дискусију о анализираним макроекономским феноменима.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања
Нису уочени недостатци коју утичу на резултате истраживања.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, **Комисија предлаже да се докторска дисертација** кандидата Гордане Јевђовић под називом „Одрживост фискалне политике и фискална консолидација у одабраним емергентним економијама“ **прихвати, а кандидату одобри јавна одбрана.**

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

---

1. Др Иван Миленковић, ванредни професор
Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици

---

2. Др Новица Супић, ванредни професор
Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици

---

3. Др Срђан Маринковић, редовни професор
Универзитет у Нишу, Економски факултет

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.